

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang
is een algemeen
Nederlandsch belang“.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST } TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST“:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN
moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden
aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot
den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20,
Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Het Wetsontwerp betreffende de Instelling van een Kolonialen Raad voor Ned. Oost-Indië. — Uit de Oost-Ind. Mail. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Litteratuur-Overzicht. — Leestafels. — Mededeelingen.

Het Wetsontwerp betreffende de Instelling van een Kolonialen Raad voor Ned.-Oost-Indië.

Wij kunnen zekerlijk niet nalaten onze ingenomenheid uit te drukken met de indiening van dit wetsontwerp, reeds onder Minister de Waal Malefijt opgemaakt, thans echter door Z.Ex. Mr. Pleyte in vrijzinnigen geest gewijzigd. Als plaatsruimte ons niet in den weg stond, zouden wij dit reeds eerder gedaan hebben en ook thans meer uitvoerig deze gewichtige zaak willen bespreken; tot dit laatste zal waarschijnlijk eerlang de behandeling er van in de Tweede Kamer der Staten-Generaal ons nog wel aanleiding geven.

Het oordeel van het liberale deel der groote pers luidde over het algemeen gunstig; organen als „De Standaard“ en „Het Huisgezin“ echter spreken beslist hun afkeuring uit, vooral omdat door den Minister de mogelijkheid geopend wordt om ook bekwame vrouwen voor het lidmaatschap van dien Raad te bestemmen. In eerstgenoemd blad luidde een driestar onder het opschrift „Misgreep“:

„Terecht is er reeds van meer dan 'n zijde op gewezen, dat het een stellige misgreep zou zijn, indien men, gelijk de Minister van Koloniën schijnt te bedoelen, den Kolonialen Raad ook voor vrouwen openstelde.

Zelfs al ware het Vrouwenvraagstuk voor het Rijk in Europa in zulk een zin opgelost, dat het passieve kiesrecht voor Gemeenteraad, Provinciale Staten en Staten-Generaal ook aan de vrouw ware toegekend, zoo zou hieruit nog allerminst volgen, dat in Indië tot gelijksoortigen maatregel zou zijn over te gaan.

Ook dan toch zou eerst te onderzoeken zijn, of de geheel andere gesteldheid der dingen, die zich in Indië voordoen, nu tot tegenovergestelde conclusie zou moeten leiden.

Nu daartegen hier te lande, voor het Rijk in Europa, de vrouw wel aan alle deuren klopt en tingelt, maar dusver nog in niet één muur de deur voor zich ontsloten zag, klinkt 't toch vreemd, dat de Minister van Koloniën thans op eenmaal ons verrassen komt met de uitreiking van introductiekaarten aan de Indische dames.

Noch in onze Grondwet noch in onze meeste andere wetten staat als vastelijk geldende regel, dat de vrouw niet in alle ambt benoembaar is, maar tot dusver is hieruit toch nog nimmer afgeleid, dat de vrouw benoembaar zou zijn als Commissaris der Koningin in de Provincie, als Rechter of als Burgemeester.

We hopen, dat de vrouw in den huiselijken kring haar hoofdtaak zal blijven vinden en dat ze voor het overige in de „vrije consten“ zal tieren, zonder zich tot het Amazoneleven aangetrokken te voelen.

Maar ook al mocht dit anders worden, dan ga althans alzijdige gedachtenwisseling ook op officieel terrein vooraf, en geschiede „en régle“ wat incidenteel geen pas geeft.

„Het Huisgezin“ schrijft onder den titel: „Passief Vrouwenkiesrecht voor Indië“:

„De Minister van Koloniën heeft het van zijn voorganger afkomstige wetsontwerp tot instelling van een Kolonialen Raad voor Nederlandsch-Indië, gewijzigd, opnieuw ingediend.

Ook vrouwen zullen lid van dien Raad kunnen zijn. „vermits den minister geen redenen bekend zijn, die de vrouw voor deelneming aan het landsbestuur minder geschikt zouden maken dan den man“.

Deze motiveering klinkt in haar beknoptheid tamelijk naïef en ook wel een beetje arrogant.

Verder is het vreemd, dat begonnen wordt met het passieve kiesrecht toe te kennen, terwijl het actieve ontbreekt.

Maar vooral is het zonderling, dat Minister Pleyte als terloops en incidenteel voor Nederlandsch-Indië het vrouwenkiesrechtvraagstuk ten halve oplost, terwijl die kwestie in het moederland nog op een oplossing wacht.

Had het nu niet voor de hand gelegen, dat de Minister zijn grooten ijver een weinig hadde beteugeld en zijn ongeduld betoomd tot in ons land een principieele beslissing ware gevallen?

Zóó groote haast is er voor Indië toch niet bij, dat men den korten termijn, welke ons van de oplossing van het kiesrechtvraagstuk scheidt, niet had kunnen verbeiden.

Valt hier de beslissing naar den zin van den heer Pleyte, dan ware, indien ook voor Indië een beslissing in denzelfden geest wenschelijk werd geacht, een wijziging spoedig aangebracht.

Ten slotte dringt zich de vraag op, of Minister Pleyte wel geheel correct handelt, terwijl wij nog in afwachting zijn van de regeeringsvoorstellen, welke de principieele beslissing inhouden, de Kamers te stellen, en wel op incidenteele wijze, voor een beslissing ten aanzien van Indië.

In ieder geval kan hij er op aan, dat de zaak niet zóó vlot zal marcheerden als hij het zich, getuige zijn al te simpel zinnetje, schijnt voor te stellen“.

Uit dit een en ander valt, dunkt ons, af te leiden, dat de minister zijn welsprekendheid nog zal moeten aanwenden ter nadere opheldering van hergeen hij in zijn Memorie van Toelichting zoo met enkele woorden zoo overtuigd verklaart: „dat ook vrouwelijke Nederlandsche onderdanen verkiesbaar zullen zijn voor den Kolonialen Raad, omdat aan Z.Exc. geen redenen bekend zijn, die de vrouw voor deelneming aan het landsbestuur minder geschikt zouden maken dan den man“.

Ons dunkt, dat er geen groot gevaar geloopt wordt, met het nemen van een proef; te meer, daar het hier slechts geldt een raadgevend lichaam. Daarom eindigen wij hier met de aanhaling van den slotwensch van (Mr.) C. Th. v. D(eventer) in de „Vrijzinnig Democraat“:

„Laat ons hopen, dat daarmede spoedig een aanvang zal kunnen worden gemaakt en dat Indië het bewijs zal leveren het vertrouwen te verdienen, dat Nederland in zijn uitspraken verlangt te kunnen stellen. Wie de ontwikkeling in Indië gedurende de laatste jaren gevolgd heeft, zal de uitkomst dier proef met niet al te groote bezorgdheid tegemoet zien. Inderdaad schijnt de tijd rijp om met eene beslistheid, die geen voorzichtigheid uitsluit, een stap te doen, die voor de verdere politieke ontwikkeling van Indië groote gevolgen hebben kan en er tevens toe moge leiden, dat Nederland en Indië elkaar steeds beter leeren begrijpen“.

Uit de O. I. Mail.

Typhus.

Naar de Bataviaasche bladen vermelden, blijft daar ter stede de typhus-epidemie aanbouden. Ook al wisselt het aantal gevallen in een week wel eens, van een vermindering kan niet gesproken worden.

Einde Mei kwamen 91 gevallen voor; van 1 tot en met 6 Juni werden 13 nieuwe gevallen gemeld. Van 7 Juni

tot en met 13 Juni, 17 nieuwe gevallen, van 14 tot 20 Juni 13 nieuwe gevallen.

Men vergeete daarbij niet, dat die getallen alleen betrekking hebben op de gevallen, welke aan den gezondheidsdienst bekend zijn geworden.

Deze typhus-epidemie toont weer voor de zooveelste maal aan, hoe noodig een goede bronwaterleiding is. Aldus besluit „De Javabode.“

Onrustig Celebes.

Men seinde 16 Juni j.l. van Makassar aan het „Bat. Hdbl.“:

„Gisteravond kwam alhier bericht binnen, dat de woning van den collecteur van Palekko, den heer Provoost, ingesloten was door een 350 man sterke bende. De collecteur beschikte slechts over 100 patronen en vijf pradjoerits, waarvan er nog 2 door geweerkogels gewond werden.

De vijand beschikte over 40 geweren.

De gezaghebber van Goa kwam te hulp, juist toen de laatste kogel op was.

De bende was op het hooren naderen van auto's gevlucht en liet één doode achter. Bloedsporen wezen den weg waarlangs de bende gevlucht was.

Van Makassar vertrok controleur Waardenburg en de opziener Delwel met 12 met beaumonts gewapende politiedienaren. Later vertrok luitenant Reemp met 20 bajonetten.

De controleur is teruggekeerd en had geen ontmoeting met den vijand.

Van luitenant Reemp zijn nog geen berichten binnengekomen.

In het naburige Galesong werden door den regent 2 roovers neergelegd.

Eergister werd in kampong Tanig de iman gemolesteerd en door de roovers aan een paal gebonden.

Den dag daarvoor gebeurde hetzelfde in Roepatjini.

Er gaat bijna geen dag om of dergelijke dingen geschieden in een omtrek van 27 paal van Makassar.

De Gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden seinde 18 Juni j.l.:

Na sneuvelen of gevangenneming verzetsleiders en meerdere volgelingen thans alles rustig; aanleiding onrust was geestdrijverij Toradjastam; heilig verklaarde maagd met dito pot en wapens in onze handen; toestand gewonden vorig telegram gunstig.

Hulp aan de leprozen.

De hulp aan de leprozen — afzondering, verpleging en onderhoud — komt met de krachtige hulp van het Leger des Heils steeds meer in goede, vaste banen.

Na zeven jaar sukkelen is thans Medan van leprozen bijna gezuiverd. De ongelukkige en gevaarlijke lijdens, 249 in getal, zijn thans gevestigd op het eiland Poeloe Sintjalang, waar zij in verschillende gebouwen ondergebracht, zich bezig houden met landbouw, enz. Goed gekleed en gevoed, een geregeld bestaan bezorgd. Niet meer als uitgeworpenen maar als menschen leven zij er.

Een krachtige daad van den jongsten tijd is de oprichting van kolonies te Bali en Lombok, ook met behulp van het Leger des Heils.

Nieuwe plannen zijn al weer in wording.

Het „Oranjekruis“ (tot bestrijding der ziekte) heeft zich tot het Heilsleger gewend om door samenwerking een kolonie te stichten op het Prauweneiland, welk eiland aan de genoemde vereeniging voor dit doel in erfpacht is afgestaan. Kolonel de Groot heeft zich dadelijk in beginsel bereid verklaard het beheer der kolonie in handen te nemen.

Ten slotte is te Palembang een actie op touw gezet.

Hoff, van H. M. de Koningin.

O. C. L. VOSVELD,

Opticiën - Instrumentmaker.

Korte Poten 42 - Tel. 3957 - Den Haag.

Hof, van H. M. de Kon.-Moeder

geleid door den assistent-resident, om een kolonie voor melaatschen te stichten. Ook daarvoor heeft het Leger des Heils zich bereid verklaard de krachten voor de exploitatie te leveren.

Die energie doet goed, schrijft de „Preangerbode”.

Gemeentehuis te Soerabaja.

Naar het „Soer. Nwsbl.” verneemt, is bepaald, dat het eerstvolgende decentralisatie-congres zal worden gehouden te Bandoeng en niet te Soerabaja, zooals aanvankelijk was beraamd. Thans zijn reeds vijf dergelijke congressen gehouden, waarvan geen enkele te Soerabaja. De reden hiervan is, dat Soerabaja niet de beschikking heeft over een gemeentehuis, waarin de deelnemers aan het congres op waardige wijze kunnen worden ontvangen.....

Indië's eerste koopstad zonder gemeentehuis! En de gemeentehuis-commissie doet nu al maanden en maanden achtereen niet anders dan..... niets doen”. Aldus besluit het blad.

Boschwezen.

De regeering heeft bewilligd in eene betrekkelijk belangrijke uitbreiding van het lagere boschpersoneel op Java en Madoera.

Er zullen in het volgend jaar namelijk boven de tegenwoordige formatie in dienst worden gesteld 6 hoofdopzieners, 2 chef-opzieners, 47 mantri's politie en 83 boschwachters.

De Steenkolenontginning op Poeloe Laoet.

Het volgend jaar zal worden overgegaan tot electricatie van het bedrijf der Poeloe Laoet steenkolenontginning.

Latijn en Grieksch.

Naar „De Javabode” vernam, is de indienststelling in het volgend jaar van een leeraar voor het onderwijs in de klassieke talen bij de koning Willem III school zoo goed als zeker te achten.

Het ter zake met den Minister van Koloniën geopend overleg heeft echter nog niet tot eene definitieve beslissing geleid.

De Ned. Ind. Vereeniging „Oost en West”.

Den laatsten tijd liet deze niet veel van zich hooren; thans lezen wij, dat zij voor de Passar Gambir de volgende prijzen uitloofde:

Een verguld zilveren, een zilveren en een bronzen medaille voor de prachtigste inzendingen; gelijke medailles voor de meest interessante inzendingen en eere-diploma's voor verschillende inzendingen van producten van Inlandsche nijverheid.

Bovendien zullen ook onderscheidingen worden gegeven voor inzendingen van vruchten, groenten, enz.

Aan den resident van Batavia zal worden verzocht om een jury te benoemen, die zal oordeelen over de verschillende inzendingen.

Suriname.

In ons vorig nummer hadden wij het over de voorgenomen stichting van een landbouwleerlingen-kolonie in Suriname. Wij zeiden, ons te kunnen vereenigen met de meening van den heer Luitink, die het instituut een weelde-artikel noemde.

Inmiddels lezen wij in „De Surinaamsche Bode” van 19 Juni, in een artikel, getiteld „Landbouwarbeid”, o.m. het volgende:

„Er is en wordt beweerd: dat de Kreoolse bevolking afkerig is van de uitoefening van landbouwarbeid, en daarom juist is 'tons zeer aangenaam de waardige aandacht dergenen, die zo spreken of schrijven, te vestigen op 't zo sprekend feit: Er zijn thans zowat veertig jongens van de middenstand op die onderneming, die arbeid in de velden verrichten; p.m. 40 jongelieden veldarbeid op Jagtlust verrichten onder de beste stemming! Dit spreekt toch! Volgens onze zegsman variëren de dagloonen tusschen f 0.75 en f 1. Het werk bestaat voorlopig in 't schoonmaken van kakaoboomen, enz. 's Morgens 6½ uur gaan ze naar het veld en keren thuis 's nam. zowat 3 ure. Waarop we de meeste aandacht vestigen, is: dat de heer F. (de directeur der plantage, de heer Folmers) voor een behoort logement nabij zijn woning voor hen heeft gezorgd;

dat de niet genoeg te prijzen, te waardeeren en te danken Mevr. F., door humaniteit gedreven, de moederlike verzorging der jongemannen op zich heeft genomen; dat we hier te doen hebben met 'n Internaat van het edelste soort;

dat door Mevr. ernstig overwogen wordt, op de goedkoopste wijze het leven aangenaam voor de jongelieden te maken.

De behandeling van die hoogstaande Hollandse familie aan die jongemannen is zo zeldzaam en voortreffelijk, dat wij ons niet aan overdrijving schuldig maken, als we pertinent verklaren: dat die alles weer goed tracht te maken, wat anderen zouden willen bederven. Leve de echt Nederlandse geest!.....

.....Een woord van dank en hulde aan genoemde Hollandse familie en aan de eigenaren van de onderneming.

't Gelukkigste in deze is: dat de heer en Mevr. F. het bewijs leveren: dat de kreoolse bevolking, w.o. de middenstand, ervoor wel te vinden is, onder goede leiding en menswaardige behandeling, om landbouwarbeid uit te oefenen. O.i.

zeer bemoedigend voor 't komité der op te richten landbouw-kolonie!

Onze innige wens is: dat die en andere jongemannen hun eigen belang goed mogen begrijpen en redenen geven tot groote tevredenheid over hen!”

„Zeer bemoedigend voor het komité!” Dat was niet onze conclusie na de lezing van het artikel. Wij meenen dat de proef, op Jagtlust genomen, voor het komité een vingerwijzing moest zijn om af te zien van het „peperdure” instituut, dat het in het leven wil roepen. Wat op Jagtlust geschiedt, kan ook op andere groote ondernemingen beproefd worden. Het komité kan het reeds beschikbare kapitaalje en wat het nog bij elkaar zou kunnen brengen, besteden om jongemannen, die eenige jaren op de plantages den landbouwarbeid hebben geleerd, te ondersteunen, wanneer deze zich op eigen grond mochten willen vestigen. Zoo noodig zou het komité — in geval het Koloniaal Bestuur zich niet geroepen acht dit te doen — op ondernemingen, waar een groot aantal jongelieden op de wijze als op Jagtlust gevestigd is, eenig theoretisch landbouwonderwijs kunnen doen geven. Zoo bereikt men spoediger het doel, dat het komité beoogt.

Wij hopen, dat de Surinaamsche bladen de proef op Jagtlust niet uit het oog zullen verliezen en zullen zorgen, dat het publiek op de hoogte blijft van de daar verkregen resultaten.

Wij hebben hier een veelbelovende kiem.

* * *

„De West” van 22 Juni schrijft onder het hoofd: „Avonturen van de Nickerie”:

„Het s.s. Nickerie is, zoo men weet, op reis naar Nederland aangehouden door een Engelsch oorlogsschip en vijf dagen vastgehouden te Falmouth. Niemand van boord mocht aan wal gaan.

Een der passagiers, de heer Kappé, heeft daar bange uren beleefd. Deze weigerde aanvankelijk zijn hut te verlaten, waarop hij door een Engelsch officier met vier soldaten uit de hut werd gehaald, onder huid gemammer van vrouw en kinderen. Hoewel de kapitein alle overredingskracht aanwendde, werd de heer Kappé in een torpedojager medegenomen naar den wal. Gelukkig werd hij na enkele uren weder vrij gelaten, daar uit zijn papieren bleek, dat hij, hoewel Duitscher van geboorte, genaturaliseerd was als Nederlander en reisde als Nederlandsch ambtenaar met verlof.

Midden op reis ontving de Nickerie, op een nacht, noodseinen van een ander schip. Het bleek de Amerikaansche bark Amalia te zijn, die, toen de schepen elkander dicht genoeg genaderd waren, met den scheepsroeper verzocht zoo mogelijk medische hulp te verschaffen. De geneesheer aan boord, de heer S. Levie, was onmiddellijk bereid en waagde in een sloep den fantastischen overtocht onder maneschijn op de wiegelende baren. Aan boord verleende hij hulp aan een stuurman, die door zware koorts bleek aangetast. Overladen met den dank van kapitein en verder personeel, keerde de geneesheer, die elke geldelijke belooning weigerde, terug aan boord van de Nickerie, en droeg zorg dat de sloep nogmaals overstak met medicijnen en versterkende middelen voor den zieke.

Ook op reis van Amsterdam naar Paramaribo is, volgens de „Suriname”, de Nickerie weder drie dagen aangehouden door de Engelsche marine, omdat zich een..... dame zonder paspoort aan boord bevond. Gelukkig voor de dame, mocht zij zonder pas doorreizen!”

Curaçao.

In de „Curaçaosche Courant” van 25 Juni j.l. maakt de administrateur van financiën bekend, dat het briefport voor de V. S. van N.-Amerika, met ingang van 1 Juli e.k. van 12½ cent zal worden gebracht op 5 cent voor elke 20 gram of gedeelte van 20 gram.

Naar aanleiding hiervan merkt „De Vrijmoedige” op: „Daar er zulk eene drukke briefwisseling tusschen deze kolonie en de V. S. van N.-Amerika gehouden wordt, komt deze portverlaging niet alleen onzen kooplieden, maar ook tal van andere ingezetenen ten goede.

Zal de verlaging ook hier eene toeneming der briefwisseling ten gevolge hebben

„Te wenschen is het, dat ook het port van drukwerk eerlang moge worden verminderd!”

* * *

Juist door dezen oorlog zullen waarschijnlijk de handelsbetrekkingen van de kolonie met Amerika toenemen. In de „Amigoe” lezen wij o.a.:

„Uit berichten met de laatste mail uit New-York ontvangen, blijkt, dat ons artikel over Curaçaosche looistoffen onlangs in vertaling verschenen is in een Amerikaansch vaktijdschrift: „The Shoe en Leather Reporter”, hetgeen tot onmiddellijk gevolg had, dat wij van twee groote firma's een uitnodiging ontvingen om hen in verbinding te brengen met de voornaamste exporteurs van de dividivi onzer kolonie.”

De redactie van de „Amigoe” noemt de namen der beide firma's en besluit met de woorden:

„Het blijkt, dat er meer dan voldoende navraag naar onze dividivi is, zoodat er geen reden meer is waarom deze hog steeds zoo laag genoteerd blijft. Waar veel navraag naar een of ander handelsartikel is, moet op den duur de prijs er van stijgen.

„Nog een andere conclusie valt er te trekken. Het blijkt hoe langer zoo meer, dat de dividivi onzer kolonie veel te

De Haagsche Commissiebank

37-39 Prins Hendrikstraat - - - 's-Gravenhage.

Effecten - Coupons - Beleening

Prolongatie - Deposito - C...ques

Safe-Inrichting.

C.L. BOUCHER
WOONT
PAPESTRAT 11
SPECIALITEIT IN
AMERIKAANSCH KANTOOR
ARTIKELN - VULPENHOUDERS
BOEKBINDERIJ - BOEKDRUKKERIJ
- STEMPELINRICHTING

Middelbare School v. Handel en Administratie, LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H.B.S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend. De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H.B.S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJMSTRA.

TIMMERS & FOEKENS

IN

EFFECTEN en ASSURANTIËN

Laan van Meerdervoort N°. 237

TEL. HAAG 8017.

Informatie-Bureau voor Indische Fondsen.

S. J. ROTTEVEEL,
GALILEISTRAT 58 hoek Beeklaan,

beveelt zich aan voor levering van alles op het gebied van

Koloniale Waren - Comestibles.

TELEFOON 3197.

HEEREN- EN DAMESKLEEDERMAKERIJ EN
REPARATIE-INRICHTING

„DE NIJVERHEID”

Eigen groote Chemische Wasscherij.
Huidenstraat 32 - Amsterdam - Tel. 6130

Billijkste, speciale Inrichting voor het Chemisch reinigen, repareeren *Modelpersen*, keeren en veranderen van alle Heeren- en Dameskleeding en alle voorkomende goederen.....

Vraagt onze prijsopgaaf, vastgesteld maandelijks tarief voor onderhoud Uwer Kleeding en Garderobe, Reparatien, Chemisch reinigen en Modelpersen.....

weinig in het buitenland bekend is, en dat onze exporteurs er weinig aan gedacht hebben, reclame voor onze dividivi te maken. Deze vond in hoofdzaak zijn weg naar de markt van Hamburg. En toen Duitsland door den oorlog voor den wereldhandel was afgesloten, werd ook meteen de uitvoer van onze dividivi stop gezet.

Een nieuw afzetgebied wordt nu weer geopend, een prachtige gelegenheid om reclame te maken voor dit belangrijk uitvoerartikel onzer benedenwindsche eilanden, aangeboden.

De tijd om rustig af te wachten tot de buitenlandsche kooplui bij u komen is voorbij. Wij moeten met onzen tijd meegaan. Wij leven in een tijd van reclame.

* * *

Bovengenoemd blad laat nimmer na in hare kolommen de ingezetenen der kolonie tot werkdagigheid aan te sporen. Zoo lezen wij o.m. onder den titel:

Curaçao vooruit!

„Een paar jaar geleden richtte de heer Theunissen een lokaal op het Molenplein in tot IJshuis, waar men Ice-cream kon gebruiken en bestellen tot gebruik in huis. Eenige weken geleden liet hij ook een IJswagentje door de stad rijden en bood overal langs de huizen rooms te koop aan.

Dit wagentje, bediend door twee jongelieden in net, zindelijk pakje, trok eerst uit in den namiddag, toen 's morgens, 's middags en 's avonds. En nu, vernemen wij, is er weer een tweede wagentje besteld aan de Ambachtschool op Sta. Rosa om de stad aan beide zijden van de haven afzonderlijk te kunnen bedienen.

Misschien vraagt deze en gene, of dat nu zoo'n belangrijk feit is, dat het eervol moet vermeld worden?

Ja, zeer zeker! Wij vinden het altijd der vermelding waard, als een onzer burgers blijk geeft een goeden kijk te hebben op de ontwikkeling onzer maatschappij en in de behoeften daarvan voorziet, zijn zaken goed opzet en degelijk aanpakt.

Zulk een onderneming is levensvatbaar en zal vanzelf wel groeien tot een flink bedrijf van beteekenis.

Nu onze kleine stad reeds 67 auto's telt, meesten ondernemende jongelui hun zinnen eens op wat anders zetten.

Om maar wat te noemen; waarom worden er geen liefelijk ingerichte motorbootjes verhuurd om een tochtje te maken door de haven en in het Schottegat?

Een autotocht in den namiddag is heerlijk, maar duur. Een watertochtje zal ook menigeen aanlokken, mits het goedkoop zij en netjes worde ingericht.

Ook aan den vreemdeling zal een dergelijke gelegenheid een welkome afleiding bieden tijdens zijn verblijf alhier.

En naaf aanleiding van een reis door den nieuwen Inspecteur van het Onderwijs H. Meerdink, met de „Prins Willem V" naar Trinidad en vandaar per Intercolonial Steamer naar St. Kitts, om dan met een klein zeilertje naar St. Martin te gaan, merkt het blad op:

„Voor alle reizigers, ook voor die er aan gewend zijn, is en blijft onze interkoloniale verbinding zeer ongeriefelijk. Hoeveel jaren heeft deze primitieve reisgelegenheid nu al bestaan!

„Zal de zoo lang verwachte stoomboot nu eindelijk komen, of de K.W.I.M. den dienst tusschen de eilanden beginnen?"

* * *

Aanvullings-Begrooting 1916.

Voorloopig Verslag.

Het Afdelingsonderzoek heeft aanleiding gegeven tot de volgende beschouwingen en opmerkingen.

Een lid verklaarde met leedwezen te hebben gezien, dat het Bestuur er toe overgaat de betrekking van adviseur voor visscherijzaken af te schaffen. Naar zijne meening is deskundige leiding hoogst noodzakelijk.

Dat lid deelde mede, dat hij kort geleden een brief uit Aruba heeft ontvangen, waarbij hem door den schrijver wordt verzocht om zijne medewerking te verleenen, dat de adviseur behouden wordt.

Het lid aan het woord zou gaarne worden ingelicht, welke resultaten de proeven, op visscherijgebied genomen, opgeleverd hebben en vroeg of het niet aanvragen van een crediet voor toelage van den adviseur misschien daaraan is toe te schrijven, dat de proeven mislukt zijn.

Eenige leden voerden aan, dat het niet te verantwoorden is langer gelden voor de visscherij uit te geven, waar de adviseur zelf in het jaar 1913 bij de openbare behandeling van de begrooting voor 1914 o.m. heeft gezegd: „Ten aanzien van bijna alle onderdeelen van het visscherij-onderzoek kunnen de werkzaamheden thans als geëindigd beschouwd worden".

Enkele der „eenige" leden verklaarden, dat 't zelfs te betreuren was, dat er ooit credieten zijn toegestaan voor verbetering van het visscherijbedrijf.

Algemeen constateerde men met genoegen, dat het voornemen bestaat om de Wilhelminaschool te vergrooten. Aan eenige leden kwam het daarvoor aangevraagde crediet bijzonder hoog voor.

Sommige leden gaven als hunne meening te kennen, dat, ofschoon de Breedestraat beoosten de haven vernieuwing eischt, zij de aangevraagde gelden beter besteed zouden achten aan de herstelling van verschillende straatjes en stegen in de Willemstad en aan de Overzijde, die in veel slechteren toestand verkeerden.

Enkele leden stelden de vraag, op welke gronden geen aanvang is gemaakt met het aanleggen van de algemeene

begraafplaats, waarvoor op de begrooting voor het loopende dienstjaar een crediet van f 1470.— is toegestaan.

De Rapporteurs:

J. C. B. FORBES.
E. W. P. WINKEL.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Totok en Indo. Madjoe schrijft in de „Goentoe Bergerak" naar aanleiding van de protesten, die in de Hollandsche bladen uitgebracht zijn tegen „Totok en Indo" en het antwoord, dat de heer Fabricius er laatstelijk op gegeven heeft, het volgende: „Geantwoord werd er dus blijkbaar wel (in één der bladen stond in de correspondentie-rubriek: J. H. F. Discussie gesloten). En het is jammer, dat dit niet werd geplaatst, omdat daar zeker wel uit gebleken zou zijn, dat een Indiër den moed had te protesteeren. Serieuze bestrijding van Fabricius' antwoord is echter haast overbodig, daarvoor was het te weinig serieus. De vele gemengde huwelijken te noemen als bewijs, dat het verguizingsliedje valsch is, klinkt wel even dwaas als bijv. te beweren, dat het groote aantal huwelijken tusschen Israëlieten en Christenen een bewijs zou zijn voor het niet bestaan van het anti-semitisme. En de vergelijking met het stuk van Heijermans is even weinig logisch, omdat daarin geen sprake is van ras-teenstelling. In ieder geval is de zaak der Indo's weer eens ter sprake gebracht en dat kan geen kwaad. Jammer alleen, dat het woord „Indo", dat langzamerhand begon plaats te maken voor het fiere „Indiër", nu weer op zoo vele Haagsche lippen was."

„**Ons belastinggeld**". Onder dezen titel schrijft „Gareng" in bovengenoemd blad o.a. het volgende: „Een Javaansche revolutionair dacht een reisje te maken naar het buitenland — behalve revolutionair was hij goed burger, twee kwaliteiten, die anders moeielijk met elkander schijnen samen te gaan; — dies had hij een reispas in zijn zak, afgegeven door het hoofd van gewestelijk bestuur op de plaats zijner inwoning. Doch op zekere havenplaats in W. Java werd de echtheid van zijn pas in twijfel getrokken. Hij moest verschijnen voor het hoofd der politie dier plaats. Natuurlijk, dat hij niet verkoos te tuppelen, doch de voorwaarde stelde per taxi-auto te gaan, (Gareng vindt, dat de revolutionair bovenbedoeld, niet vrijmoedig genoeg optrad; hij had n.l. een auto van een der autoriteiten moeten requireeren!) welke natuurlijk de politie moest betalen met..... ons belastinggeld. De revolutionair moest door dit oponthoud op een volgende bootgelegenheid wachten en leed daardoor schade. Deze werd door de politie vergoed met..... ons belastinggeld. Hij had reeds een plaatskaartje genomen, dat toen echter niet meer geldig was voor die volgende bootgelegenheid; schadevergoeding werd grif betaald met..... ons belastinggeld. Ofschoon de Justitie wist, dat de revolutionair zijn „edele" hielen had gelicht, werd hem tot tweemaal toe den deurwaarder thuis gezonden op kosten van..... ons belastinggeld! Dit refrain „ons belastinggeld" wordt vervelend; misschien bulkt ons gouvernement, de Kandjeng, van de miljoenen.

Inlandsche vereenigingen. Vele dezer, zoowel op groote als kleine plaatsen, zijn — alzo de „Pembrita Beta wi" — opgericht met het doel — en dit wordt in de reglementen vooropgesteld — de eensgezindheid en zelfopoffering van het eigen ras, zoomede onderling hulpbetoon te bevorderen. Maar in werkelijkheid doen de „vaders" dezer vereenigingen juist het tegenovergestelde. De kleine man wordt door hen uitgeperst, gekneveld, opgelicht en als de vereenigingskassen leeg zijn gemaakt, verdwijnen zij met de Noorderzon.

Voor de Mekkgangers. De „Kaoem Moeda" beweert, dat in werkelijkheid slechts weinig Inlanders thans ter bedevaart naar Mekka gaan. Er zijn er, die beweren, dat de Regeering hiervan de schuld draagt. „Dit is niet juist" — schrijft het blad — De Regeering heeft slechts gewaarschuwd om in dezen benardden tijd niet naar Mekka te gaan, liever betere dagen daarvoor af te wachten. Volgens de berichten zou thans in Mekka slechts Engelsch goud te krijgen zijn, waarvan de uitvoer echter door de Regeering verboden is. Eigenlijk had de Indische Regeering aan de Engelsche moeten verzoeken om den uitvoer van 900000 soevereigns toe te staan in ruil tegen hetzelfde bedrag aan Nederlandsch goud geld, ongeveer de helft van den metaalvoorraad der Javasche Bank. Ook diende de Regeering maatregelen te treffen, opdat de noodige scheepsruimte beschikbaar kome."

Ten slotte laat het blad niet na de aspirant bedevaartgangers eveneens te waarschuwen om eerst alles goed te overwegen, alvorens die reis te aanvaarden en schrijft verder: „De rijst moet thans in Mekka f 200 de pikol kosten en het vervoer kan slechts bij nacht geschieden, daar over dag op den openbaren weg geroofd wordt. De eerste voorwaarde: dat de weg, die ter bedevaart leidt, veilig moet zijn, ontbreekt blijkbaar."

Hetzelfde blad plaatst in een der volgende nummers een oproep aan alle Mohamedanen in Indië, om door tusschenkomst van hunne regenten of andere hoofden gelden te zenden aan een comité, dat zich gevormd heeft om te trachten voor de Inlanders in Mekka de moeielijkheden te overwinnen, welke hun door den oorlog veroorzaakt worden, o.m. zijn n.l. de prijzen der voedingsmiddelen er enorm gestegen; het Indisch papieren geld heeft er slechts 50 à 60 pct. van de nominale waarde. De post-verbindingen zijn verbroken; brieven kunnen dus niet

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten Visch, Vleeschwaren Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

INSTITUUT „HAAGSCHE TEEKENCURSUS"

OPGERICHT 1906.

Gevestigd Galleistraat 2a. - Den Haag.

Opleiding L. O. en M. O. Teekenon.

Onderwijs in Etsen, Schilderen en Kunstnijverheid.
Spreekuur: Dinsdag 7-9 n.m. en Vrijdag 2-3 n.m.

Directie: W. H. BIK.
J. VAANDRAGER.

HEINEKEN'S

Glazenwasscherij

STOOM JALOUZIEËN- EN ROLLUIKENFABRIEK

Fabriek van Geschilderde
: Gordijnen :
in meer dan 500 dessins
KLENUS Stofzuigmachine

Hof- en Rijksleveranciers
'S-GRAVENHAGE

Kettingstraat No. 6 - Telefoon 2478

C. HOYNG,

Spuistraat 20-22 Den Haag.

AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een
uitstekende handleiding om zich op
huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

Sigaren Ex- en Import-Maatschappij

voorh. L. LANGE.

Leverancier van Z.K.H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN,
HERTOG VAN MECKLENBURG, ENZ.

Lange Voorhout 86.

's-Gravenhage.

Speciale verpakking voor de Tropen.

HOOGFIJNE LICHT BREMER SIGAREN
..... GEIMPORTEERDE HAVANA SIGAREN

Telef. H
7857

J. B. HEIJDEMAN,

Telef. H
7857

CONFISEUR. Valeriusstraat 3. PATISSIER.

Speciaal adres

Zoute Krakelingen.

meer verzonden worden. In de wateren van Djeddah worden geen schepen meer gezien.

„Kalimati”. Darma Koesoema schrijft hierover opnieuw in de Goentoe Bergerak o.m.:

„Er is stof genoeg opgejaagd naar aanleiding van dit artikelje „Maar een Javaan”, in de „Goentoe” No. 2 van 22 Augustus 1914. De reactie op het stuk heeft de aandacht gevestigd op een nieuw op te lossen probleem, of liever gezegd op de „oplossing” van een nieuw probleem: de berekening van de „waarde” van een Javaan in de tegenwoordige tijdsomstandigheden. Een ieder, die zich geroepen acht, het zijne bij te dragen voor de „oplossing”, begon te rekenen en men is gekomen tot verrassende uitkomsten. In een der organen van de sedert niet meer bestaanden „S. S. Bond” is ook al eens een vergelijking gemaakt tusschen de waarde van een Engelsman en die van een Javaan (baanwerker), die overreden werd door een lorry en een onderstand kreeg van f 25.— zonder meer. H.H. rekenaars snuffelen maar eens bij de V. S. T. P. te Semarang, daar zullen in het archief nog wel exemplaren zijn van de toegezonden nummers van de jaren 1910 en 1911. Ik meen, (alzoö Darma Koesoema), dat daarin sprake was van denzelfden Engelsman, die naar aanleiding van een spoorwegongeval te Sumatra f 50.000 ontving. Op dat stuk werd niet gereageerd, maar 1910 en 1911 zijn ook niet te vergelijken met 1914 en 1915! Als men thans schrijft: „Er is onderscheid tusschen een Engelsman en een Javaan” en men toont dit aan, middels een waarde-bepaling bij het geven van onderstand na een spoorwegongeluk, dan staat dit gelijk aan opruien. Ik stel voor in den vervolge deze berekening te volgen: een Engelsman = een mensch; een Javaan = een mensch. Dus een Engelsman + een Javaan zijn twee menschen. De waarde van den Engelsman wordt bepaald door een Engelsche actie, die van een Javaanschen mensch door een Javaansche actie. Te Tagogapoe (S.S.W.L.) is bij een treinongeluk een remmer gedood en een stoker verminkt. De doode laat ook vrouw en kinderen achter; de stoker zal wel levenslang kreupel blijven. Als men nu reeds begint met een Javaansche actie, geloof ik wel, dat de weduwe met kinderen een beetje meer zullen krijgen dan f 5.— 's maands. Het feit, dat door de Javaansche wereld zoo weinig aandacht wordt geschonken aan gevallen, waarbij de belangen van nabestaanden van verongelukte Javaansche S. S. dienaren in het spel zijn, is m.i. de oorzaak, dat geen aandacht er aan wordt geschonken, althans niet op de wijze zooals men dat graag zou willen. Laat iedere Javaan zijn stem verheffen tegen het systeem van mindenken over de belangen van den „Inlandschen” werknemer en ge zult zien, dat er dan met een andere maat gemeten zal worden. Een ieder houde zijn aandacht thans gevestigd op de slachtoffers van het ongeval te Tagogapoe, men spreke er dikwijls en véél over onder elkaar. Kort geleden gebeurde weer een ongeluk te Bandung. Er moest een proef worden genomen met de remmen van een A B wagen (een rijtuig met 1e en 2e klasse). Bij die proefneming botste de wagen zoodanig tegen een stootblok, dat deze totaal vernield werd en de wagen uit de rails schoot. Een werkmán verloor daarbij zijn arm, welke werd verpletterd tusschen den wagen en een telefoonpaal, waarlangs de wagen schoot. Men houde ook dit geval goed in het oog! Een ongevallenwet bestaat in ons gezegend Indië nog niet, des te meer reden, om groote belangstelling aan den dag te leggen. Wij dienen op die wijze niet alleen het belang onzer landgenoten; ook ons gevoel van eigenwaarde zal er door groeien.”

WAT DE CHINEES VERTELT.

Slachtoffers. De „Bintang Tjong Hoa”, en ook andere Chineesche bladen, geven beschouwingen over de grievende behandeling, waaraan de Chinezen en Inlanders in Ned.-Indië dikwijls blootstaan. Zoo lezen wij o.a.: „De schrijver van het artikel „Maar een Javaan” wordt veroordeeld, doch de „Perniagan” en de „Sinar Sumatra”, die zulke beleedigende verhalen over Mohamed in hunne kolommen opgenomen hebben, worden ongemoeid gelaten. Deze bladen hebben nog meer aanleiding gegeven tot haat tusschen de ingezetenen!” De redacties dringen ten slotte aan op een strafvervolg van deze beide kranten.

De „Hoa Po” schrijft, dat de Chinezen door de Europeanen tot slachtoffers van de Inlanders gemaakt worden, zooals de Russen dit met de Polen gedaan hebben. Met opzet is dit wel niet gedaan, maar toch is het gebeurd. Hoeveel Chinezen zijn er niet reeds door de S. I. vermoord! Hebben de S. I. slammers het niet alom uitgeroepen, dat het hun plicht is, de Chinezen uit Indië te verwijderen? De Europeesche ambtenaren en bladen in Ned.-Indië spannen samen om de Inlanders tegen ons, Chinezen, op te stoken. De wetten zijn voor ons, Chinezen, zoo bindend gemaakt, dat wij van het gastmaal des levens slechts de kluijfs onder de tafels kunnen oprapen. Is 't omdat de Chinezen ijveriger en meer geschikt worden geacht, dan de Europeanen, die door den honger gedreven worden hun land te verlaten en naar Indië getrokken zijn? Uit vrees voor concurrentie zijn de Chinezen verstoken geweest van goed onderwijs. Is 't niet beter — zoo vraagt het blad — dat de Chinezen nu maar één lijn trekken met de Inlanders? Op den langen duur moeten zij beiden toch tot een botsing komen met de Europeanen, die 't dan ongetwijfeld zullen moeten af-

leggen, daarna zullen Chinezen en Javanen samen aanzitten!”

In de „Tjhoen Tjhioe” worden de Chinezen beklagd in verband met de eigenaardige verbouding die er bestaat, tusschen de welwillende regeering en hare vertegenwoordigers, de ambtenaren, waaronder vélen den naam van b a n g s a t (schurken) verdienen. Zij maken misbruik van hun macht en schuiven een wolk tusschen de regeering en de ingezetenen, om ongestoord alle kwaad uit te voeren en het bloed der bevolking uit te zuigen. De Regeering draagt hiervan geen schuld; zij toch kon niet vermoeden, dat hare dienaren, van wie verondersteld mocht worden, dat zij met hart en ziel de belangen der bevolking toegedaan zijn, in werkelijkheid met slechte, egoistische gedachten rondloopen. 't Is daarom voor de Regeering goed, dat er een pers is, die deze wolk doet verdwijnen; zij moest den journalisten dankbaar zijn, die haar als zoovele spionnen de noodige inlichtingen verschaffen en daarom die pers los te maken van de banden, waarmede zij nu is vastgelegd. Gebeurt dit niet, dan zullen de ingezetenen gaan denken, dat de ambtenaren op last van de Regeering zoo slecht handelen en de kloof tusschen deze en de ingezetenen zal breeder en breeder worden. De kracht eener regeering moet gezocht worden in de rust en de tevredenheid van het volk en niet in de vrees voor de kogels en bajonetten.”

Trouw der Inlanders. De „Tjahaja Timor” bespreekt een stuk uit de „Java Herald” over de trouw van den Indischen onderdaan. Holland moet ten aanzien van Japan heel voorzichtig zijn, meent 't blad. „Japan loert met begeerige oogen naar Ned.-Indië en heeft reeds sinds jaren het zaad der ontevredenheid onder de Inlanders gestrooid. En toch willen de Inlanders liever onder de Hollandsche heerschappij blijven dan onder die van Japan komen te staan. Wij kennen Javanen, die liever zelfmoord zouden plegen, dan onder Japansche overheersching te komen. De Japanners trekken overal in Indië rond, nemen listen en leugens te baat om de Inlanders en ook de Arabieren gunstig voor zich te stemmen. De Hollanders moeten echter geen koud water over die Javaansche trouw gieten en de Regeering moet weten, wat er in de harten der Inlanders omgaat; want in den laatsten tijd komen er stemmen op uit de Inlandsche wereld, die doen denken, dat het oude vertrouwen zou kunnen veranderen in wantrouwen. Op de hogere Inl. ambtenaren, adel en aristocratie, kan de Regeering rekenen; hun eigen belang brengt mede Nederland trouw te zijn; de geschiedenis heeft dit ook geleerd. Zij, die tot de ontwikkelden behooren, zijn erkentelijk voor hetgeen de Regeering voor den Inlander in 't algemeen, vooral voor het onderwijs gedaan heeft, doch zij vragen nu om gelijke rechten en in de toekomst een zelfbestuur. Zij hopen, dat de Regeering aan dit verlangen zal voldoen, zij 't ook, dat er domkoppige lagere ambtenaren zijn, die de Inlanders klein en onmondig willen houden.”

Het Ay Hok Hwan fonds. In de „Warna Warta” en „Pewarta Soerabaja” wordt een dringend beroep gedaan op alle vaderlandslievende Chinezen, om financieelen steun te verlenen aan dit lichaam, dat ten doel heeft China in zijn economischen strijd tegen Japan bij te staan. Tot waarschuwend voorbeeld wordt het lot der Polen, Joden en Koreanen aangehaald, die geen land ter wereld meer het hunne kunnen noemen. De Japanners hebben van de Koreanen slaven gemaakt, hun den vroegeren godsdienst ontnomen, hen gedwongen tot het sluiten van gemengde huwelijken, met het doel het Koreaansche ras langzamerhand te vernietigen. De „Pewarta Soerabaja” rekent voor: indien ieder Chinees op den aardbol minstens f 0.25 betaalde, kon een Chineesche vloot in 't leven geroepen worden van 50 kruisers en 10 superdreadnoughts. In Nederlandsch-Indië zou elke Chineesche handelaar $\frac{1}{4}$ pct. van zijn omzet moeten afstaan, hij zou al zijn prijzen met $\frac{1}{4}$ pct. kunnen verhoogen. Iedere Chineesche werkgever diende $\frac{2}{3}$ pct. van de traktementen van zijn personeel in te houden; hij zelf moest een nader te bepalen percentage van zijn zuivere winst afstaan. Alle kooplieden moeten de aangegane overeenkomsten desbetreffende schriftelijk bevestigen, opdat, worden deze niet nagekomen, het Bestuur van de Ay Hok Hwan de bevoegdheid hebbe boeten te heffen.

Anti-opium en andere misbruiken. De „Tjahaja Timor” vermeldt, dat de Soenan van Solo een o e n d a n g o e n d a n g (aanschrijving) heeft uitgevaardigd, dat zijne ambtenaren geen opium mogen schuiven. Zij, die er zóó aan verslaafd zijn, dat zij na ommekomst van een jaar daarvan nog geen afstand hebben gedaan, zullen onverbiddelijk uit hunne betrekkingen worden ontslagen. Voor de Inlandsche ambtenaren zou 't zeker goed zijn, meent 't blad, dat de Ned.-Indische Regeering eveneens een aanschrijving deed rondgaan, dat zij niet mogen opiumschuiven, alcohol drinken, noch dobbelen; en wat de Europeesche ambtenaren betreft, dat zij geen goendiks, njais (bijzitten) er op na mogen houden. Want zooals 't nu toegaat, leven beide categorieën vaak als wilde beesten!”

Grappig. De „Tjhoen Tjhioe” maakt 't belachelijk, dat de Duiscbe kolonie te Sawahloento (Sumatra W. K.) een ultimatum aan het bestuur van de societeit aldaar gesteld heeft, ten einde het abonnement van het „Nieuws van den Dag” op te zeggen, omdat dit blad h.i. anti-Duitsch is. Het bestuur willigde dit verzoek in; toen hebben de Hollandsche leden van de Societeit om de opzegging gevraagd van de „Sumatra Bode”, omdat dit blad h.i. pro-Duitsch is. Ook aan dit verzoek werd voldaan!

J. v. MOORSEL
Schoolstraat 27 - Den Haag - Tel. 2014

EERSTE HUIS

in: Stoffen, Mouselines en Witte Goederen. :: Stalen op aanvraag.

Schill & Capadose

Hofstraat 17 's-Gravenhage

BANKIERS - KASSIERS.

ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.

SAFE-DEPOSIT.

OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.

DEPOSITO'S, PROLONGATIES.

CHANGE.

ASSURANTIE. LEVENSVERZEKERING.

Postzegels

voor verzamelaars te koop gevraagd, los of in Album; ook gelegenheid om in te zenden voor de veilingen.

C. J. REYERSE, Spui 147.

A. KOGELS & ZOON

Prinsestraat 52-56 - Tel. 2825. - Den Haag.

Nieuwste modellen **LINCOLN SHOES**

boven gekleurd Stof
of glacé, rond lak
of glacé.

Laarzen . . . f 10.75

Molières . . . - 9.75

Vraagt onze volledige
catalogus.

Wekelijksche
verzending naar
de Tropen.

1ste Rotterdamse

Maatschappij van verzekering op het leven
Oudehavenkade Nr. 1. Plan C, Rotterdam.

Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.

Levensverzekering

in elken vorm.

Hoofdvertegenwoordigster voor Ned. Oost-Indië
Firma COSTER VAN VOORHOUT & Co.
te Soerabaja.

Adverteeren doet verkopen.

Van Vreemde Koloniën.

Eenheid in Z. Afrika.

Een maand na de veroordeeling van De Wet wegens hoogverraad, is de veroordeeling gevolgd van generaal Kemp en luitenant-kolonels Bezuidenhout en Koch, allen tot meerdere jaren gevangenisstraf en wegens hoogverraad. Terzelfden tijd is generaal Botha, bij zijn terugkeer uit Duitsch-Z.W. Afrika, te Kaapstad als de groote overwinnaar gehuldigd, en was dit een als uitgezochte gelegenheid, om hem het eerezwaard aan te bieden, dat reeds door openbare inschrijving vervaardigd was, wegens vóórheen den volke van Z.-A. bewezen diensten. Mede kwam de samenstelling der eerste brigade tot stand, bestemd om op het Europeesche slagveld onder de Britsche vlag te gaan dienen. Zij zal, onder commando van generaal Lukin, weldra haar trek in het wester-front aanvaarden.

Volgens bericht uit Kaapstad verleende de universiteit van graad van doctor in de rechten aan Botha en Smuts. Reuter vond het gewichtig genoeg per telegram mede te delen, dat Botha in een redevoering vroeg: „Wanneer zag men Hollander en Engelsman zitten op één bank? Wie in Z. A. zou zulk een vriendschap willen verbreken? Eén volk één land, dat spelt geluk”.

Jammer maar, dat de mail ons juist in de laatste dagen der vorige week verklaringen heeft gebracht, die ons bij de vraag: „Wie in Z. A. zou zulk een vriendschap willen verbreken?” een bedenkelijk gezicht moeten doen zetten. Die verklaringen achten de eenheid van 't Z. A. volk alleen mogelijk..... als Botha en Smuts uit de politiek treden.

Japanvrees?

In zijn aankondiging van Sven Hedin's „Ein Volk in Waffen”, vindt de medewerker van „Geist des Ostens” (II Jahrg. 9-12 Heft blz. 452) gelegenheid om de toekomstige verduitsching van Nederland in twee regels vast te leggen en duidelijk te maken. Hij zegt eerst met Sven Hedin te gelooven in de algermaansche gedachte. Volgens hem zal in de toekomst een omzetting van de internationale verhoudingen langs vredelievenden weg, een verstandige en gelijkmatige ontwikkeling van de menselijke samenleving niet later zijn te waarborgen, dan door een samenhouden van de germaansche volkeren. Daarbij is in de eerste plaats te denken aan een samengaan van Duitschers en Skandinaviers. En dan volgt: „Um die Holländer brauchen wir uns nicht zu bemühen; sie werden unter dem Druck der japanischen Gefahr für ihre indischen Kolonien von selber kommen”. Niets meer. Niets minder.

De Hollanders zullen meegaan en opgaan in de algermaansche gedachte. Niet omdat zij zich daartoe aangetrokken voelen. Ook niet verlost, overtuigd of gedwongen, oeh neen, de Duitschers behoeven er zich zelf niet mee te bemoeien. Het Japansche gevaar zal Holland zoo benaauwen, dat het zal verzoeken onder Duitschlands vleugel bescherming te mogen vinden. Gelukkig toont de schrijver, al behoudt hij Holland verder inderdaad geen woord meer waardig, toch heel weinig te weten van de geschiedenis der Nederlanders in Indië. Als hij zijn lezers toch vertelt, dat Groot-Brittannië weldra 150 jaren op glanzende manier zijn roeping vervult om Indië's voogd te zijn, voegt hij daaraan toe: „einem andern Volk würde diese Riesenaufgabe kaum so gelingen”. De Nederlandsche voogdij over zijn Indisch rijk heeft haar derde eeuwfeest kunnen herdenken. De geschiedenis van Nederland kan ook in ander opzicht leeren, dat hij, die de toekomst van de Hollanders wil karakteriseeren in een zich laten beheerschen door de vrees voor een bepaald volk, door die vrees zelf meer aangepakt en ingepalmd is, dan dit met de Nederlanders het geval is.

Moge uit de ondervinding van 1914 en 1915 de les worden geput, die Nederland den weg zal wijzen om de Chineezen- en de Chineseesche politiek eenerzijds, de Japanners- en de Japansche politiek anderzijds zoo te riechten, dat Nederland baas blijft in eigen huis. Als hiervoor de aanmatigende beoordeeling van den schrijver in G. d. O. weer een waarschuwing mag zijn, zal hier uit het venijn toch nog wat honig gezogen zijn.

Dat zijn profetische blik overigens niet ver reikt blijkt ook door zijn aanhaalingen uit Sven Hedin's werk, die moeten aantoonen, dat de naar Europa gekomen Indiërs 't hier onmogelijk zullen kunnen uithouden. Noemde hij daarom in zijn in April verschenen artikel deze import „mehr als eine Dummheit — er is ein Verbrecher”, de Indiërs hebben juist een aanpassingsvermogen getoond, dat de stoutste verwachtingen overtroffen heeft. Wanneer zulk een ziener de toekomstlijn trekt, moet zijn voorspelling opgelegd worden bij de interessante voorspellingen, die de waarzeggers in verband met den oorlog in overvloed ten beste hebben gegeven.

Het zou voor een regering anders wel veel waard zijn een betrouwbaar ziener in dienst te hebben, want nog steeds blijft „regeeren vooruitzien”. De sterkste blijkt intusschen die staatsman, welke dit zóó opvat, dat hij aan de toekomstrichting wil geven, in stede van haar richting te vragen.

De uitvinding der boekdrukkunst in Korea.

Altijd baas boven baas en steeds geen nieuws onder de zon. Strijden de Nederlanders en de Duitschers om de eer, met L. Koster of met Gutenberg, omtrent het midden van de 15e eeuw, den uitvinder der boekdrukkunst tot hun natie te mogen rekenen. Bekend is, dat China in deze om den voorrang vraagt en, wat minder van algemeene bekendheid is, Korea wil 't weer van China winnen.

Reeds vóór 't jaar 1000 (n. Chr.) kende men in beide landen den houtdruk. In platen werden de letters gebeiteld, die met een drukkleur geverfd, in staat stelden het geschrevene gemakkelijk te vervoelvouiden. Reeds onder koning Songtjong (982-997) werd de boeddhistische boekenverzameling Tripitaka, ongeveer 150 banden, in dergelijke houtplaten gebeiteld en gedrukt, zoals P. A. Eckardt ons mededeelt in een artikel „Koreas Sprache und Schrift und die Erfindung der Buchdrukkunst 1403”. Behalve het vervaardigen van houttafels, heeft men voor eeuwen ook al beproefd metalen tafelen te maken, zelfs te gieten, hetgeen ons tegenwoordig weer aan den cirkelgang der dingen doet denken.

Maar de drukkunst, die haar vlucht genomen heeft door de losse letters, welke naar de behoefte tot woorden worden gevraagd, schijnt te Korea het eerst bedacht te zijn op een tijdstip dat overigens, merkwaardig genoeg, ongeveer samenvalt met dat van Laurensz Koster's uitvinding, daar Korea dit op 1403 stelt. In de Koreaansche uitvinding ligt echter zeker meer vernuft opgesloten, dan in die van onzen landgenoot of zijn Duitschen mededinger. Korea had destijds nog geen eigen alfabet, het gebruikte de Chineseesche schrijfwijze. Deze werkte met verscheidene duizenden vormen en teekens, zoodat even zoovele woordteekens vervaardigd en bij 't drukken gebruikt moesten worden, in tegenstelling met

de toepassing in Europa, waar met 26 letters en eenige leesteekeken kon worden volstaan.

In 1403 werd het drukken met beweegbare koperen letters reeds bij regeeringsedict in Korea geregeld.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

De Katholieke Missiën.

De Juli-afl. van dit maandschrift bevat het eerste gedeelte eener geïllustreerde beschrijving van Pr. L. van Rijkevorsel S. J. over „De jeugdige Javanen voor en na hunne bekeering”.

Verder schrijft Pr. Th. Averborg een en ander over den „Godsdienst der Papoea's in Nieuw-Guinea”; ook dit opstel is geïllustreerd.

De Banier.

In No. 23 van „De Banier” zet Ds. G. C. A. A. v. d. Wijngaard zijne critische beschouwingen voort over de voorstellen der Staatscommissie tot reorganisatie der Protestantse Kerken in Ned.-Indië.

De paradijsvogel en zijn vervolgers.

Over dit onderwerp een artikel in „De Java-Post” van 11 Juni j.l. (vervolg op een interessant „Praatje over slangen” in den Indischen Archipel en daar buiten).

Schr. vertelt, op welke wijze de wonderschoone, waardevolle paradijsvogels door de Papoea's worden gevangen; hoe ze verhandeld worden, enz. Ook wordt de fabel in herinnering gebracht, „als zouden deze vogels nergens nestelen of neerstrijken, doch altijd op hun uitgebreide pluimen in den zonneschijn zweven. Het mannetje zou in zijn vlucht het wijfje meevoeren op zijn sterken rug, terwijl de kleintjes, nadat ze uit het ei waren gekropen, op vaders rug bleven wonen, tot ze geleerd hadden allen rond te vliegen. Wilde de zonnevogel rusten, dan hing hij zich met zijn draadvormige staartveeren op aan een tak. Pas bij hun dood zouden ze in aanraking komen met de aarde. Deze verhaaltjes werden te gereeder geloofd, omdat de Nieuw-Guineasche jagers voor 't gemak den vogels de pooten afsneden, zoodat men in Europa in den waan kwam, dat de vogels pootloos in de warme zonnestrallen rondvlogen”.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 29: Wat het onderwijs aan de Rijks Hogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool is en wat het zoude kunnen zijn, door Dr. Z. Kamerling (vervolg). — Ned. Afd. der N. I. Mij. van Nijverh. en Landb. Jaarverslag 1914. — De Indische begrooting 1916. — De handelsvereniging te Soerabaja. — Wijziging der faillissementsverordening. — Verbodsbepalingen op invoer van opium op Bali en Lombok. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten (De Lampongsche Landbouwvereniging). — Kleine mededeelingen (Pestbestrijding op Java. — Een raad aan kleine landbouwers in Suriname. — Enz.). — Financiële berichten en verslagen, zoodmede de overige wekelijksche rubrieken.

Nieuwe uitgaven van het Kon. Instituut v. d. Taal-, Land- en Volkenk. v. N. I.

Van wege dit Instituut verscheen (bij Mart. Nijhoff te 's-Gravenhage):

10. De landsverordeningen der Balische vorsten van Lombok, door F. A. Liefrinck (2 deelen).
20. Adatrechtbundel No. X, uitgegeven door de commissie voor het adatrecht.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap.

In de jongste aflevering de volgende Indische bijdragen: Maatschappelijke, speciaal economische verandering der bevolking van Midden-Celebes, sedert de invoering van het Nederlandsch gezag aldaar. Voordracht door Dr. N. Adriani, gehouden den 17en April 1915. — Geologische reiseskizze door des aquatoriale Sumatra, van Dr. H. Hirschi (mit Karten und Abbild.). — Over de geologie der Soela-eilanden (voorloopig reisbericht), door Dr. H. A. Bronwer. — Nueva Guinea, Nova Guinea, Nieuw-Guinea, Nieuw-Guinee, door S. P. l'Honoré Naber. — Wanneer en hoe werd de naam van Nieuw-Guinea het eerst gedrukt? door F. C. Wieder. — Over de uitbarsting van den Raon in 1563, door J. P. Niermeyer. — De exploratie van Nieuw-Guinea, door J. J. Staal.

Weekblad voor Indië.

In No. 9 wijdt de heer M. van Geuns eens waardeerend artikel aan „overste” A. W. Keens, het hoofd der zgn. Broederschool te Soerabaja, een der bekendste paedagogen van Indië, die onlangs naar Samarang is overgeplaatst.

„Tiang Djawi” schrijft over „De Inlandsche leden van de gemeenteraden”. Men weet, dat deze over het algemeen heel weinig presteeren in het belang van de gemeenten, voor welke zij hebben te zorgen. Daarvoor zijn verschillende oorzaken, die de sehr. met name noemt. In afwachting van het tijdstip, dat de Inlanders zoodanig ontwikkeld zijn, dat hun het kiesrecht kan worden geschonken, stelt hij als overgangsmaatregel voor, dat „voortaan bij vacature in de gemeenteraden, eenige bij name te noemen inlandsche vereenigingen (bijv. B. O., S. I., enz.) in het ressort van den gemeenteraad, een of twee kandidaten bij de overheid voordragen, vergezeld van gemotiveerd advies”.

Verder schrijft „Ofoel” in zijn „Indische penkrassen” over de opvoering in Den Haag van Fabricius „Totok en Indo”. (Ook in No. 16 van „Goentoe Bergerak” maakt de opvoering van dit toneelstuk een onderwerp van bespreking uit. Zie onder „Wat de Inl. zegt”).

Soerabajasche tentoonstelling van kunstvoorwerpen.

We ontvingen een catalogus der Soerabajasche tentoonstelling van kunstvoorwerpen uit Britsch-Indië, Tibet, Nepal, Birma, Bukhara en Perzië, Juni 1915.

Onze landgenoot me. Martine Tonnet, die in de laatste jaren in Calcutta verblijf hield en thans tijdelijk te Soerabaja vertoef, schreef tot toelichting van genoemden catalogus een boekje, getiteld: Een en ander over de bewoners van het Hindoeland.

Indisch Tijdschrift van het Recht.

No. 9 en 10 van deel 104 van het orgaan der Ned.-Indische juristen-vereeniging, bevat een uitgebreide verhandeling van Mr. A. Nuytzel de Wilde over „Het afbetalingscontract in Ned.-Indië”.

De Rijnsche Zending.

No. 7 van dit maandelijks verschijnend periodiek bevat o.m.: Aan den vooravond van het vijftig-jarig jubilé der Nias-zending. — Een en ander over Mentawai. — Voorts een overzicht van den financieelen toestand van het Rijnsche

G. J. R. VAN DER GAAG & ZON
 GROENMARKT 27
 TELEPHOON No. 2512

□ □ DROGERIEN □ □ □ □ CHEMICALIËN □ □
 □ DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN- □ □
 □ □ EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS □ □

You know it by this

His Master's Voice

Koopt geen Spreekmachine alvorens het beroemde merk

Verlofgangers!

te hebben gehoord! Het is de eenige spreekmachine, die aan alle eischen van een volmaakt MUZIEK-INSTRUMENT voldoet. ZUIVERE, NATUURGETROUWE WEDERGAVE zonder den onaangename neusklank, die het verouderde systeem van machines met saffernaald eigen is.

Onze Indische agenten hebben steeds groote voorraad machines en platen.

De prijzen der platen zijn in Indië dezelfde als in Holland en verkrijgbaar bij:

N.V. GRAMOPHONE MIJ. „HASSELBACH”
 3 Citadelweg, WELTEVREDEN.
 GRAMOPHONE AGENCY,
 38 Gembongan, SOERABAJA.
 HUTTENBACH & Co., MEDAN, (Ned.).
 Oostk. v. SUMATRA & ATJEH.

THE AMERICAN IMPORT COMPANY
 — 22a Amsterd. Veerkade, Den Haag. —

Stichtsche Hypotheekbank

Boothstraat 15 Utrecht.

5%

PANDBRIEVEN.

Verkrijgbaar:

te Utrecht ten kantore der BANK
 te Amsterdam bij de Heeren H. OYENS & ZONEN
 te Rotterdam bij de Heeren
 KRAEMER VAN DER KOY & Co.
 te 's-Gravenhage bij de KORTENAERBANK.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES

WELBEKEND - BU ALLEN DIE MET VERLOF IN NEDERLAND VERTOEFEN

DEGELUK ONDERWIS IN

DUIJSCH, ENGLISCH, FRANSCHE, SPAANSCH, ITALIAANSCH, enz.

LET OP HET JUISTE ADRES DER ORIGINEELE BERLITZSCHOOL
 — OVER DE WAALSCHER KERK —

58^a NOORDEINDE NIET BOVEN KRUL TEL: 2234

DORDTSCHER BANK

'S-GRAVENHAGE - KNEUTERDIJK 12-14

behandelt alle Bankzaken.

VERKOOPHUIS

GR. HERTOOGINNELAAN 103-105-107
 VALERIUSSTRAAT DEN HAAG
 - Tramhalte Lijn 3 -

Eenig adres voor hen die zich goed en voordelig van nieuwe of Tweedehands Meubelen willen voorzien. —

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND
 — van 10 tot 4 uur. —

Zendingsgenootschap (gevestigd te Barmen), over 1914, waaruit blijkt dat het totaal tekort der kas op het eind van 1914 tot een kwart miljoen Mark gestegen was. Wanneer het zoo verder gaat, vreesd de penningmeester, dat 1915 met een nadeelig saldo van een half miljoen zal sluiten.

De Tropische Natuur.

In de Juni-afl. vindt men o.a. de volgende (meest geïllustreerde) bijdragen.

Een merkwaardige en schadelijke vlieg (*Adrama determinata* Walk.), door S. L. — Hoe de Sirarange's hun nest maken en andere waarnemingen bij mieren, door Edw. Jacobson. — Viviparie (levendbaren) bij *Phalaenopsis amabilis*, door H. Jensen. — Uit het leven van exotische orchideeën, door S. van Mullen.

Pintoe Perniagaän.

In het Nr. van 30 Juni beëindigt S. zijn beschouwingen over de opheffing van de gouvernementen koffiecultuur. Als men eenige kans van slagen wil hebben om de koffiecultuur tot een werkelijk bloeiende volkscultuur te maken, verdienen, volgens den schr., de door den heer Dom in de Ind. Gids gegeven wenken, ernstige overweging.

Verslag van den Pandhuisdienst.

Aan de „Java-Bode“ ontleenen we het navolgende. Verschenen is het verslag van den gouvernementen pandhuisdienst, dat, in afwijking van dat betreffende vorige jaren, uit 2 deelen bestaat. Deel I bevat den tekst van het verslag met bijbehorende gewestgewijze gecompileerde gegevens (overzichten), terwijl deel II inhoudt de pandhuisgewijze verkregen uitkomsten (bijlagen).

Voor in het verslag zijn een tweetal fraaie kiekjes opgenomen van het hoofdbureau op Gondank Dia en van het verkooplokaal op Passer Senen. Op 1 Januari 1915 waren in werking in de verschillende gouvernementenresidenties op Java en Madoera 298 pandhuizen.

Een drietal leenbanken, bij wijze van proef geopend op 1 Juni 1913 in de residentie Madoera, te Ketapang (afdeling Sampang), te Gajam op het eiland Sapoeedi en te Ardjasa op het eiland Kangean, zijn met ingang van 1 November 1914 weder opgeheven, daar zij geen levensvatbaarheid bleken te bezitten.

In de residentie Batavia zijn, op 1 Februari 1915, naast de reeds bestaande 14 leenbanken, bij wijze van proef pandhuizen geopend te Poerwakarta en te Tjilamaja, beide in de afdeling Krawang.

Voorts is naar reeds door ons vermeld, op 1 April j.l. de pandhuisregie ingevoerd in de residentie Djokjakarta en is de invoering van de pandhuisregie in Soerakarta als gevolg van de ongunstige tijdsomstandigheden voor onbepaalde tijd uitgesteld. Op geheel Java en Madoera — behalve in Solo — werkt dus thans de regie en is de pandhuispacht afgeschaft.

Het aantal inspecteurs werd in 1914 uitgebreid met 3, terwijl het aantal controleurs van 31 zou worden opgevoerd tot 43, welk laatst aantal echter wegens gebrek aan ambtenaren ter beschikking met voldoende vóóropleiding, niet in dienst kon worden gesteld. Op ultimo 1914 waren er 37 dezer ambtenaren.

Het pandhuispersoneel bestond op 1 Januari j.l. uit 4690 personen, waarvan 315 Europeanen (administrateurs, adjuncten en magazijnklerken) en 4375 inlanders (w.o. 105 administrateurs).

Wegens onbetrouwbaarheid moesten worden ontslagen 2 Europeesche administrateurs en 24 inlandesche beambten.

Aangezien zich geen voldoende aantal geschikte personen aanmelden voor adjunct-administrateur, werd den minister verzocht een 50-tal personen uit Nederland uit te zenden. Als gevolg van den Europeeschen oorlog was echter het aanbod in de 2de helft van 1914 zoo groot van de candidaten, die te voren in particulieren dienst werkzaam waren, dat telegrafisch den minister verzocht werd, niet tot de verzochte uitzending over te gaan. Inmiddels waren echter reeds 20 personen uit Nederland aangenomen.

Het nog in het eerste semester van 1914 bestaand gebrek aan Europeesche adjunct-administrateurs, leidde tevens tot de vroeger reeds in de „Java-bode“ vermeldde maatregel, n.l. tot het opdragen van het beheer over de kleinere leenbanken met niet meer dan 80000 panden en f 100000 leendommen 's jaars aan inlandesche administrateurs.

In 1913 bedroeg het aantal ingebrachte panden ruim 27 miljoen, waarop in leen werd gegeven bijna 52 miljoen; in 1914 bedroegen deze cijfers ruim 31 en circa 67 miljoen, eene toeneming van het aantal panden met 16 en van de leensommen met 29 pct.

Het batig saldo bedroeg in 1914 ruim 3½ miljoen tegenover ruim 23/10 miljoen in 1913, eene vermeerdering met ruim 49 pct.

Deze gunstige financiële resultaten zijn volgens het verslag voornamelijk te danken aan de sinds het laatste semester van 1912 gevolgde en sedert streng doorgevoerde methode van taxeren der goederen naar hunne marktwaarde, waarmede zowel het publiek als de dienst gebaat is.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; De vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Handelsberichten van het Min. van Landbouw; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Ned. Indië; Korte verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz. benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van de Afd. 's-Gravenhage:

Kantoor en Leeszaal van de afd. 's-Gravenhage van de Vereniging „Oost en West“ zullen van 20 Juli tot en met 2 Aug. a.s. gesloten zijn.

Van het Informatie-bureau:

(Heulstraat 17, Den Haag).

Oproeping van gediplomeerde verpleegsters voor de militaire hospitalen in Nederlandsch-Indië.

Voor de verpleging van ernstige zieken in de militaire hospitalen in Nederlandsch-Indië kunnen derwaarts worden uitgezonden ongehuwde ziekenverpleegsters met Nederlandsch diploma, die niet jonger dan 20 jaar en niet ouder dan 35 jaar zijn.

Aan de betrekking van verpleegster 1ste klasse, waartoe de uit te zenden verpleegsters in Indië benoemd zullen worden, is verbonden eene bezoldiging van f 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, met drie driejaarlijkse verhoogingen van f 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, benevens vrije woning in het zusterhuis, voeding, licht, wasch en bediening.

In Indië zal bevordering kunnen worden gemaakt tot hoofdverpleegsters en directrice.

Eene hoofdverpleegster geniet eene aanvangsbezoldiging van f 200 (tweehonderd gulden) 's maands, met ééne driejaarlijkse verhoging van f 25 (vijf en twintig gulden) 's maands, eene directrice eene bezoldiging van f 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands. Zoowel de hoofdverpleegsters als de directrices hebben recht op vrije woning, doch voor voeding, licht, wasch en bediening moeten zij f 40 (veertig gulden) 's maands betalen.

Uitzending uit Nederland van verpleegsters ter benoeming tot hoofdverpleegster of directrice, zal vooreerst niet plaats hebben.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, enz. staan de uit te zenden verpleegsters gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren.

Twintig jaren Indischen dienst geven aanspraak op pensioen.

Het pensioen bedraagt dan per jaar driemaal de hoogste maandelijksche bezoldiging, genoten gedurende 24 maanden. Aan de uitzending naar Indië is verbonden:

a. eene vergoeding ten bedrage van f 300 (driehonderd gulden) voor uitrusting;

b. eene voorloopige bezoldiging van f 60 (zestig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inschepping naar Nederlandsch-Indië en voortdurende tot den dag waarop daar te lande de activiteitsbezoldiging ingaat;

c. overtocht voor gouvernementenrekening als passagier der tweede klasse.

Zij die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, moeten vóór 1 Augustus 1915 hun op zegel geschreven adres, dat aan het Ministerie van Koloniën moet worden gericht, doen toekomen aan de afdeling D (Personeel) van dat departement, onder overlegging van:

a. het diploma en, zoo mogelijk, getuigschriften;

b. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In het adres moet de plaats en de datum van geboorte worden vermeld.

(Nederlandsche Staatscourant van 6 Juli 1915 No. 155).

Leeraar aardrijkskunde voor het Middelbaar Onderwijs in Nederlandsch-Indië.

Voor het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een leeraar, bevoegd tot het geven van onderwijs in de aardrijkskunde aan eene hogere burgerschool met vijfjarigen cursus.

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene vergoeding voor uitrustingskosten ad f 1000 (een duizend gulden);

b. overtocht als gouvernementenpassagier der 1ste klasse, casu quo ook voor het wettig gezin;

c. eene voorloopige bezoldiging van f 150 (honderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inschepping naar Nederlandsch-Indië, tot den dag waarop de activiteitsbezoldiging volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië ingaat;

d. indien de uit te zenden leeraar gehuwd is uitkeering van het bedrag van ééne maand aanvangsbezoldiging als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijkscontributie aan het Weduwen- en wezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De bezoldiging bedraagt f 450 (vierhonderd vijftig gulden) 's maands, met eene tweejaarlijkse traktementsverhoging van f 100 (honderd gulden) 's maands en vier driejaarlijkse traktementsverhogingen van f 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, zoodat zal worden bereikt een maximum traktement van f 850 (achthonderd vijftig gulden) 's maands.

Bovendien wordt aan hen die ten minste vier jaren na het verkrijgen van de noodige bevoegdheid, bij het openbaar of particulier middelbaar of hooger onderwijs in Nederland hebben doorgebracht (dan wel twee jaren bij het particulier middelbaar onderwijs in Indië) eene zoogenaamde ervarings-toelage van f 100 (honderd gulden) 's maands bij eerste indiensttreding toegekend, welke toelage vervalt na twee jaren actieven dienst in Indië, zijnde het tijdstip, waarop in gewone omstandigheden de eerste traktementsverhoging tot hetzelfde bedrag ingaat.

Bedraagt de Nederlandsche diensttijd minder dan 4 jaren, dan wordt de ervarings-toelage toegekend zoodra de diensttijd bij het openbaar middelbaar onderwijs in Indië, vermeerderd met de helft van den Nederlandschen diensttijd, twee jaar bedraagt.

De uit te zenden leeraar, die spoedig zal moeten vertrekken, zal zich bij notarieele akte moeten verbinden tot teruggave aan 's lands kas van de gelden welke aan hem en te zijnen behoeve zullen zijn voldaan, zoo wegens vergoeding voor uitrustingskosten als wegens overtocht naar Nederlandsch-Indië, bijaldien hij binnen vijf jaren na zijne aankomst op Java, om andere redenen dan wel bewezen ziels- of lichaamsgebreken buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), uit 's Gouvernements dienst wordt ontslagen of indien hij niet binnen den hem aan te wijzen tijd naar Indië vertrekt, dan wel de reis derwaarts moedwillig afbreekt.

Zij die zich in genoemde betrekking aan 's lands dienst in Nederlandsch-Indië wenschen te verbinden, moeten zich, vóór 15 Augustus 1915, bij een op zegel geschreven request (te adresseeren aan afdeling Personeel) tot het Departement van Koloniën wenden, onder overlegging van hunne bewijzen van bekwaamheid.

De requesten moeten, behalve opgave van den datum en de plaats van geboorte van adressant, de mededeeling inhouden of de sollicitanten al dan niet gehuwd zijn en casu quo het aantal en den leeftijd hunner kinderen.

(Nederlandsche Staatscourant van 16 Juli 1915 No. 164).

Door adverteeren in dit blad moet de aandacht op Uwe Firma of Uwe branche gevestigd worden en blijven. Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is, waarop dadelijk bezuinigd kan worden, bewijzen, dat zij de reclame niet van den goeden kant bezien.

Kledingmagazijnen P. VAN DEN BRUL

AMSTERDAM

Nieuwendijk 184.

DEN HAAG

Vezestraat 15.

HOORN

Groot Noord 9.

LEEWARDEN

Nieuwe Stad 94.

GRONINGEN

Heerenstraat 24

en 59.

ONZE GEMAAKTE

HEEREN-, JONGEHEEREN-
en KINDERKLEEDING

is BEKEND SOLIDE en munt
uit door Eleganten Pasvorm
en KEURIGE AFWERKING

Kleedmakerij van den eersten rang

Tandborstels, Badmutsen, Sponsen
Bandages en Gordels.

WED. G. STREITWOLF,

Telefoon 2413.

105, Noordeinde 105.

P. B. VAN MOORSEL & CO

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel
of ged. installeren van woningen.

Firma J. SCHEENHOUT & Zn

Gevestigd 1844.

Complete Meubilering.

Prinsegracht 26 - 's-Gravenhage - Telefoon 5164.

RIPPEN

Pianohandel

PIET HEINSTRAT 42
ELANDSTRAAT 17.

Tel. 4683.

Verhuren Stemmen

DRUKKERIJ TEN HAGEN

Door vakkundige behandeling prima drukwerk

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

M. F. BETZ
Horlogemaker Goudsmid Opticien

Westminster-Carillons — Horloges Union-Zenith —
Kettingen — Colliers — Ringen — Brillen — Pincenez
Reparatie-inrichting — Opmaken van pendule-stellen
— Vergulden — Verzilveren — Opwinden van
pendules. — — — — — Zeer concurrerend.

Prins Hendrikstraat 30a

Telefoon 3357

De Nieuwe Meubel- en Spiegelmagazijnen
van C. D. KREEFT,
Nieuwstraat 21 Den Haag Telefoon 2638.

COMPLETE
MEUBILEERING

G. ZUURING, Fred. Hendriklaan 121
: Telefoon Schev. 951
AMEUBLEMENTEN IN ALLE STIJLEN EN PRIJZEN

— KLEEDJES, KUSSENS, THEEMUTSEN —
POTTERIE UIT VERSCHILLENDE FABRIEKEN
— — — KLEINE MEUBELEN — — —

Behangerij - Stoffeerdery - Beddenmakerij - Reparatiën.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafraîchissements NOORDEINDE 44,

Steeds verkrijgbaar onze van ouds bekende
Indische SPEKKOEK à f 1.20.

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Uitgebreide keuze

BADARTIKELEN

voor Dames, Heeren en
Kinderen.

P. G. JANSSEN'S
Luxe Verhuur Auto's.

Eenig adres:

KONINGINNEGRACHT 1d,

over Hoofdingang Dierentuin.

Men lette op Telefoon No.

H 872, H 851

en **H 852.**

Auto's voor Trouwgelegenheid
en

Maand-Auto's.

Brengt een bezoek aan **BOEATAN**
: Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID :

„Het Blousen-Huis”

PH. BIEMAN.

Hoogstraat 21 Den Haag Telefoon 7293.

**BLOUSES
COSTUUMROKKEN**

**PEIGNOIRS
JAPONNEN**

In alle genres: EXTRA GROOTE maten.

Verzending naar de Tropen.

VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN

VELP — STEEC ELLECOM — DIEREN — OOSTERBEEK — HEELSUM — RENKUM.

Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.

WISBRUN & LIFFMANN.
Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

's-Gravenhaagsche Manege,
Kazernestraat 46-48. - Telefoon 3065.

Oudst Etablissement.

1ste Klasse Rijonderwijs.

R. J. J. HIEMSTRA, Directeur.

VERKOOPHUIS „HAGA”
STILLE VEERKADE 6-8. TELEFOON 8010

Levering op gemakkelijke betaling-
conditiën van Dames-, Heeren- en
Kinderkleeding. — Meubileering.